

Ewa Meissner, Maciej Barzdo, Leszek Żydek, Leszek Markuszewski, Stefan Szram, Jarosław Berent

Opiniowanie ex post o niezdolności do pracy dla celów rentowych

Ex post opinion on work disability in a payment decision case

Zakład Medycyny Sądowej i Zakład Orzecznictwa Sądowo-Lekarskiego
i Ubezpieczeniowego Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
Kierownik: prof. zw. dr hab. n. med. S. Szram

W pracy przedstawiono przypadek opiniowania ex post w sprawie oceny niezdolności do pracy dla celów rentowych. W sprawie tej wydano liczne, często wzajemnie sprzeczne, orzeczenia KIZ, WKIZ i lekarzy orzeczników ZUS oraz opinie sądowo-lekarskie. Pomimo prostoty sprawy kobieta przeszła 17 badań lekarskich przeprowadzonych w związku z wydawanymi opiniami i orzeczeniami. Sąd zamiast weryfikować opinie i wyjaśniać wszelkie wątpliwości np. przez przesłuchanie biegłych, dopuszczał dowody z kolejnych opinii, zaś ZUS złamał prawo wydając orzeczenie wbrew prawomocnemu wyrokowi Sądu.

This paper describes a case of ex post opinion in the judgement of work disability for purposes of benefit qualification, in which numerous, frequently contradictory disability certifications by KIZ, WKIZ, ZUS physician-certifiers and court medical opinions were issued. Despite the simplicity of her case, a woman underwent 17 examinations in connection with the opinions and certifications. The court, instead of verifying the opinions and clearing up all doubts through questioning legal experts, submitted subsequent opinions as evidence, and ZUS broke the law by issuing work certification in spite of a legally binding court ruling.

Słowa kluczowe: niezdolność do pracy, orzeczenia lekarzy orzeczników, opiniowanie sądowo-lekarskie

Key words: work disability, certifications by physician-certifiers, medico-legal opinions

WPROWADZENIE

Z dniem 01.09.1997 roku weszły w życie nowe przepisy dotyczące orzekania o niezdolności do pracy dla celów rentowych. Zlikwidowano grupy inwalidzkie, a w zamian wprowadzono pojęcie osób całkowicie bądź częściowo niezdolnych do pracy [2]. Obwodowe i wojewódzkie komisje do spraw inwalidztwa i zatrudnienia (KIZ) zastąpiono lekarzami orzecznikami ZUS. Dla osób starających się o rentę spowodowało to znaczne wydłużenie okresu oczekiwania na rozstrzygnięcie spornych spraw [1].

W opisanym poniżej przypadku, na zlecenie Sądu Okręgowego w Toruniu – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, biegli z naszego Zakładu, z udziałem konsultanta psychiatry i neurologa, mieli wypowiedzieć się w kwestii „czy wnioskodawczyni odzyskała zdolność do pracy w okresie od listopada 2000 roku do marca 2002 roku, w jakiej dacie nastąpiło odzyskanie zdolności do pracy oraz z czego wynika poprawa stanu zdrowia warunkująca zdolność do pracy w stosunku do badania biegłych z dnia 02.03.2000 roku”. Wnioskodawczyni – zgodnie z wcześniej wydanym wyrokiem Sądu – była uznana za częściowo niezdolną do pracy do marca 2002 roku z powodu „znacznego stopnia nasilenia zaburzeń lękowych subdepresyjnych wymagających leczenia psychiatrycznego”.

OPIS PRZYPADKU

31-letnia kobieta U. S. orzeczeniem KIZ z dnia 19.03.1990 roku została zaliczona do drugiej grupy inwalidzkiej do marca 1992 roku z uzasadnieniem: „Rak szyjki macicy leczony operacyjnie z usunięciem macicy z przydatkami. Nowotwór macicy z przydatkami czyni aktualnie badaną niezdolną do żadnej pracy zarobkowej”.

Po upływie dwóch lat orzeczeniem KIZ z dnia 24.02.1992 roku zaliczono ją do trzeciej grupy inwalidzkiej do lutego 1995 roku z uzasadnieniem: „Rak szyjki macicy I stopnia leczony radykalną operacją – obecnie idealnie wygojona blizna i zmiany pooperacyjne bez cech zapalenia”. Od tej decyzji wnioskodawczyni odwołała się do Sądu. Biegli wydali wówczas opinię, w której zaliczyli ją do drugiej grupy inwalidzkiej na rok, z rozpoznaniem: „Rak szyjki macicy I stopnia. Stan po usunięciu macicy z przydatkami i po usunięciu przetoki pęcherzowo-pochwowej”. W uzasadnieniu podali, że nie znajdują istotnej różnicy w stosunku do roku 1990, a ponadto nie mogą wykluczyć istnienia zmian przerzutowych. W tym stanie rzeczy, Sąd wyrokiem z dnia 17.08.1992 roku zmienił decyzję ZUS i zaliczył wnioskodawczynię do drugiej grupy inwalidzkiej.

W kolejnym orzeczeniu KIZ z dnia 09.08.1995 roku nie zaliczono jej do żadnej grupy inwalidzkiej. Wnioskodawczyni odwołała się do WKIZ i ta orzeczeniem z dnia 04.09.1995 roku zaliczyła ją do trzeciej grupy inwalidzkiej na jeden rok z rozpoznaniem: „Rak szyjki macicy leczony operacyjnie w 1989 roku, powikłany przetoką pęcherzowo-pochwową z utrzymującym się nietrzymaniem moczu, nerwica wegetatywna”. Wnioskodawczyni odwołała się do Sądu, a biegli w opinii z dnia 02.11.1995 roku rozpoznali m.in.: „Nietrzymanie moczu I/II stopnia oraz pokastracyjny zespół zaburzeń hormonalnych” i uznali istnienie drugiej grupy inwalidzkiej. W tym stanie rzeczy Sąd wyrokiem z dnia 15.11.1995 roku zmienił decyzję ZUS i zaliczył wnioskodawczynię do drugiej grupy.

Po upływie roku orzeczeniem KIZ z dnia 06.11.1996 roku zaliczono ją do drugiej grupy inwalidzkiej na trzy lata z powodu nietrzymania moczu i nerwicy wegetatywnej.

Po upływie kolejnych trzech lat orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 19.11.1999 roku uznano ją za częściowo niezdolną do pracy do listopada 2000 roku, z powodu znacznego nasilenia objawów nerwicowych. U. S. złożyła odwołanie, a Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych, którzy w dniu 02.03.2000 roku stwierdzili, że wnioskodawczyni jest częściowo niezdolna do pracy do listopada 2000 roku, z powo-

du zespołu klimakterycznego oraz do marca 2002 roku, z powodu „znacznego stopnia nasilenia zaburzeń lękowych subdepresyjnych wymagających leczenia psychiatrycznego”. Na prośbę wnioskodawczyni wydano następną opinię biegłych z dnia 05.05.2000 roku, w której stwierdzono, że jest ona częściowo trwale niezdolna do pracy, przy czym za przyczynę przyjęto nietrzymanie moczu oraz zespół pokastracyjny. Na wniosek ZUS wydano następną opinię biegłych z dnia 29.09.2000 roku, sporządzoną przez biegłych z jednego z Zakładów Medycyny Sądowej, którzy stwierdzili, że U. S. jest częściowo niezdolna do pracy na 2 lata, z powodu „objawów lęku napadowego z agorafobią i nawarstwieniem subdepresyjnym”. W tym stanie rzeczy Sąd wydał wyrok ustalający częściową niezdolność do pracy do marca 2002 roku.

Pomimo prawomocnego wyroku Sądu, ustalającego częściową niezdolność do pracy do marca 2002 roku lekarz orzecznik ZUS wydał w dniu 29.03.2001 roku orzeczenie, w którym uznał U. S. za zdolną do pracy, rozpoznając „zaburzenia depresyjne i lękowe mieszane”. Takie orzeczenie spowodowało wstrzymanie wypłaty renty. W tej sytuacji U. S. złożyła odwołanie. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych, którzy w dniu 08.08.2001 roku uznali wnioskodawczynię za zdolną do pracy. Stwierdzili, że brak jest wznowy procesu nowotworowego, nie ma nietrzymania moczu, a stwierdzone zaburzenia depresyjno-lękowe są zaburzeniami nerwicowymi i nie uzasadniają orzeczenia o niezdolności do pracy. Sąd wobec istniejącego już prawomocnego wyroku umorzył postępowanie, sugerując ZUS-owi rozwiązanie sprawy przez wniesienie wniosku o wznowienie postępowania. W tej sytuacji ZUS wniósł taki wniosek, a Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych, którzy w dniu 12.12.2001 roku stwierdzili, że U. S. jest zdolna do pracy przy podobnej argumentacji jak w poprzedniej opinii.

Na rozprawie w dniu 07.01.2002 roku U. S. podała, że ukończyła liceum zawodowe w zawodzie sprzedawca-magazynier i pracowała w tym zawodzie wypisując dokumenty sprzedaży. Sąd dopuścił dowód z kolejnej opinii biegłych, którzy w dniu 13.03.2002 roku stwierdzili, że jest ona zdolna do pracy, negując istotny wpływ rozpoznanego wówczas zespołu bólowego kręgosłupa. Sąd wówczas dopuścił dowód z kolejnej opinii biegłych, z tego samego co poprzednio Zakładu Medycyny Sądowej, którzy w dniu 28.06.2002 roku stwierdzili, że jest ona częściowo niezdolna do pracy na dwa lata z powodu objawów depresyjnych i zmian neurologicznych. W tej sytuacji Sąd postanowił dopuścić dowód z opinii naszego Zakładu. Wykonane w grudniu 2002 roku badanie doprowadziło do sformu-

wania wniosku, że U. S. aktualnie nie ujawnia objawów choroby psychicznej, ani też cech upośledzenia umysłowego. W przypadku U. S. brak było podstaw klinicznych do kategorycznego rozpoznania podłoża organicznego. W opinii przyjęto, że obecny stan zdrowia U. S., pomimo zgłaszanych przez nią subiektywnych skarg nie stanowi przeciwwskazania do podjęcia przez nią pracy zarobkowej. Odpowiadając na pytanie będące przedmiotem opinii stwierdzono, że wnioskodawczyni odzyskała zdolność do pracy zarobkowej w okresie od listopada 2000 roku do marca 2002 roku. Poprawa stanu zdrowia w stosunku do badania biegłych z 02.03.2000 roku polegała na ustąpieniu tak nasilonych zaburzeń psychicznych, że mogłyby być one uznane za przyczynę niezdolności do pracy. Sąd w dniu 07.07.2003 roku – biorąc pod uwagę tę ostatnią opinię – wznowił postępowanie zakończone prawomocnym wyrokiem z dnia 31.10.2000 roku i stwierdził, że wnioskodawczyni U. S. nie przysługiwało prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w okresie od 22 listopada 2001 r. do 31 marca 2002 roku.

DYSKUSJA

W 1990 roku 31-letnia kobieta została zaliczona do II grupy inwalidzkiej, którą posiadała nieprzerwanie do 1999 roku. Powodem inwalidztwa był rak szyjki macicy, a następnie różne powikłania jego leczenia. W tym okresie zostały wydane cztery orzeczenia KIZ oraz jedno orzeczenie WKIZ. Od tych orzeczeń kobieta dwukrotnie odwoływała się do Sądu, a w toku postępowań sądowych wydano dwie opinie sądowo-lekarskie. W listopadzie 1999 roku – orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS – uznano ją

za częściowo niezdolną do pracy do listopada 2000 roku. Kobieta złożyła odwołanie od orzeczenia, zaś Sąd – na podstawie trzech niezależnych opinii sądowo-lekarskich – wydał wyrok ustalający częściową niezdolność do pracy do marca 2002 roku. Pomimo prawomocnego wyroku Sądu, lekarz orzecznik ZUS wydał w marcu 2001 roku orzeczenie, w którym uznał kobietę za zdolną do pracy. Kobieta złożyła odwołanie do Sądu, który dopuścił dowody z pięciu kolejnych opinii sądowo-lekarskich i w lipcu 2003 roku zakończył postępowanie wyrokiem, w którym stwierdził, że wnioskodawczyni nie przysługiwało prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, w okresie od listopada 2001 roku do marca 2002 roku.

Przypadek ten ukazuje, jak zbyt rutynowe podchodzenie do tego typu przypadków – zarówno w ZUS, jak i w sądzie – prowadzi do niepotrzebnego przedłużania spraw i powiększania związanych z nimi kosztów.

PIŚMIENNICTWO

1. Chowaniec M., Chowaniec Cz.: Uwagi do obowiązujących kryteriów orzekania o niezdolności do pracy dla celów rentowych. Arch. Med. Sąd. Krym., 2003, 53, 1, 57-611.

2. Ustawa z dnia 28 marca 1996 roku o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100 z dnia 14 sierpnia 1996 roku, poz. 461).

Adres do korespondencji:

Dr n. med. Ewa Meissner

Katedra i Zakład Medycyny Sądowej UM w Łodzi

ul. Sędziowska 18a

91-304 Łódź